

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru s
pošiljanjem na dom
za celo leto K 5.—
za pol leta „ 2.60
za četrt leta „ 1.30

Naročnina se pošilja
upravnistvu v tiskarni
sv. Cirila, koroske
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Delaški katol. tis-
kovnega društva de-
ljevo list brez pe-
sobne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 A.

Rokopis se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 12 h, dvakrat 18 h,
trikrat 24 h.

Štev. 15.

V Mariboru, dne 14. aprila 1898.

Tečaj XXXII.

Naše zadnje ustavno leto.

Ustava daje državljanom pravico, da se po poslancih udeležujejo zakonodajstva; to se godi v državnih zborih. Ustava se dovoljuje od vladarja, da se ljudstvu z dobrimi, koristnimi zakoni laglje ugodi, kajti vsak sam ve najbolje, kje ga čevelj žuli. Ustava je torej za ljudstvo lahko pravi blagoslov. Ravno tako pa je zanj lahko največja nesreča; in kako to? Ustave niso vse jednake; prikrojijo se lahko tako, da dajejo vsem državljanom jednake pravice, ali tudi tako, da dovoljujejo jednemu ali drugemu narodu ali stanu več pravic, seveda v škodo in končno pogubo drugim. Ustavo izdeluje navadno kak minister, in vladar jo potrди. Če krvoločna svojati v državi že naprej na ministra upliva, da sestavi ustavo njej v korist, ali če je minister sam tak človekoljub, ki jednega pita, drugega pa davi, potem je oni del prebivalstva, ki je v ustavi prikrajšan, drugemu delu nemilostno izročen in mora sečasoma poginiti.

Ustavo, kojo imamo sedaj v Avstriji, je leta 1861. v glavnih potezah naredil minister Schmerling, ki je bil nemški liberalac od pete do glave. Ni je naredil v prid vsem državljanom, ampak tako, da je le Nemcem, tovarnarjem in velikim trgovcem in s tem ob jednem židom in liberalcem v korist, v neizmerno škodo in končni pogin pa katoličanom, Slovanom in kmečkemu in maloobrtniškemu stanu. Bila je potrjena. Ta ustava je našim avstrijskim trinogom Nemcem in krvoločnikom židom dala zakonito pravico, stiskavati in žuliti svoje sodržavljanke; in

naj smo se katoličani, Slovani, kmetje in obrtniki skozi več ko 30 let vsled vnebo-upijočih krivic in krutih udarcev zvijali kakor črv na cesti, kadar se je nanj stopilo, brezusmiljeno so se nam posmehovali ter še huje pritisnili na nas, tako da padajo baš sedaj že zadnje kaplje naše krvi v njih podstavljene posode.

Ali stanje stiskanih je bilo že prehudo, predaletč je že sezala rakovina, in zatorej se je vkljub krivični ustavi po zadnjih državnozbornih volitvah, ki so se bile vršile v zimi 1897, pri otvoritvi državnega zbora dne 27. sušca 1897 pokazala večina — na strani zastopnikov doslej stiskanega ljudstva; trpini so se združili, določili načelno skupne zahteve, po katerih bi v Avstriji naj začel pihati veter od druge strani, dali si sveto besedo ter mirnim a pogumnim srcem čakali postopanja vlade in svojih dosedanjih zatirateljev. V tej zvezi so Poljaki, Čehi s konservativnimi veleposestniki, Slovenci, Srbi, Rumuni in Nemci takozvane katoliške ljudske stranke; skratka, kar je doslej trpelo, to vidimo tukaj združeno. Vseh skupaj je 230, torej precej nad polovico (vseh posl. je 425), in kakor prvi tolažilni vzdihljaj po dolgi smrtni bolezni razlegal se je po Avstriji glas, da je nemškoliberalnega gospodstva in zatiranja konec.

Čakalo se je od dne do dne, da se staro nemškoliberalno ministerstvo umakne novemu, ki bi bilo z novo večino jednega duha in jednega srca, kajti to bi bilo neobhodno potrebno. Ministerstvo in večina zbornice morata biti složni, sicer delovanje ni mogoče;

zbornica ima na pr. ministerstvu dovoljevati denar za državne potrebe; če je ministerstvo liberalno, konservativna večina denarja ne dovoli, kajti ta hoče, da se denar v konservativnem smislu porablja itd. Tim laglje je uvideti, da je ministerstvo popolnoma zavisno od državnozbornske večine, če se pomisli, da ima le zakone izvrševati, ki jih zastopniki ljudstva s cesarjem ustvarjajo. Ali glejte! Ministerstvo ne le ni šlo, ampak trudilo se je na vse kriplje, večino razdreti in ustvariti večino sebi po godu, to je opetno nemškoliberalno. Ni se mu posrečilo. Poskusilo je srečo drugo, Gaučevo, a tudi to brezuspešno. Sedaj je že tretje na vrsti, ki meri svoje moči na slogi zatiranega ljudstva; piše se, da se je močno bati, da se temu posreči. Ta komedija traja sedaj ravno že jedno celo leto, in stane grozno denarja, in je najhuja krivica, ki se more goditi v ustavni državi. Dokler so bili na krmilu liberalni Nemci in židje, vladalo se je jadrno naprej; naših stokov in prošenj nikdo ni hotel slišati, naših solz nikdo videti; sedaj pa, ko bi se naj kmetu, malemu obrtniku, katoličanu, Slovanom gorje olajšalo, sedaj vladnega voza ni spraviti dalje.

In pomislimo, kaj je to leto, v katerem se ni storilo čisto nič, da še jedenkrat rečemo, čisto nič, denarja stalo, le zato, ker ministerstvo noče s sedanjo večino delovati! Zborovanja so bila od dne 27. sušca do 2. junija, od 23. septembra do 29. grudnia 1897 in od 21. sušca do 2. aprila 1898; vsak dan stane 6000 gld., to znaša 1,038,000 gld. Šlo je med tem 11 ministrov, kojih ima vsak, če je ministroval le jeden dan, po zakonu dne

Listek.

Podoba sv. Jožefa.

Hrvaški spisala Evgenija Šah.

(Konec.)

Pride do velike prodajalnice. Plaho vstopi, kjer je bilo mnogo ljudij pri kupovanju in pristopivši k človeku, o katerem je mislila, da je gospodar, ga ponižno poprosi, če bi hotel kupiti podobo, katero mu pokaže. No, bogati trgovec se zadere na njo z ono bahatostjo in brezobzirnostjo, katera se pogosto razodeva nasproti siromakom od brezčutnih imovitih ljudij: «Kaj bom s to podobo? Poberi se, mala! Morda si jo ukradla! Pojdi mi odtod!»

«Gospod,» izpregovori s tresočim se glasom deklica in vroče solze ji kanejo na lice, «gospod, moja mati so zelo bolni, pa nimam jim za kaj kupiti kruha, zato želim prodati to podobo, edino, kar imam.»

Neki mlad gospod, ki je v bližini stal, je videl, kako je deklica ponujala trgovcu podobo in slišal je besede trgovčeve in odgovor deklice. Pristopi k Zlatici in jej reče: «Ti praviš, da prodaš to podobo radi bolne matere — in jaz ti verujem — in ti jo bom odkupil. Koliko hočeš za njo?»

Zlatica pove ceno daleč pod vrednostjo. Gospod, ki je poznal umetnine, da veliko dušno toliko, na kolikor je on po priliki precenil vrednost podobe, dasiravno je bila že zatemnela in poškodovana. — Zlatico je to v srce ganilo in ni mogla besedice izpregovoriti. Ko prejme denar, poljubi gospodu roko in odide iz prodajalnice.

Komaj stori nekaj korakov, začuje, da nekdo za njo kliče: »Ej, mala, stoji!« Bil je to glas kupca njene podobe. Pride do nje. Zlatica postoji in pogleda tujca. »Čuješ, mala«, izpregovori on, »povej mi, kako ti je ime. Smiliš se mi; pa bi morda lahko kaj storil za tebe in za tvojo bolno mater. Čegava si!«

Zlatica pove svoje ime. Tujec osupne. Zlatica N. »Si-li morda v sorodu z nekim Pavlom N., pomorskim kapitanom?« — »Pavel N. so se pisali moj oče in so bili kapitan, pa so se ponesrečili v morskih valovih, potujoč v Indijo.«

»Ti si torej Zlatica, hčerka mojega draga prijatelja? Saj Pavel N., tvoj oče, še živi. Pred kratkim časom sva oba dospela iz Indije. Tvoj oče išče povsod tebe in tvojo mater, ali v onem mestu, kjer sta nekdanj bili, mu nihče ni znal kaj o vas povedati in zato že dvomi, bo vas li mogel najti! O Bog, kolika je to sreča zanj in za vaji!«

Bleda, ne da bi dihnila, je šepetala Zla-

tica: »Moj oče, da živijo, moj oče? Gospod, gospod, ne varajte me! Saj so se moj oče ponesrečili na morju!«

«Ladja se je sicer potopila in z njo vsi pomorščaki razun tvojega očeta in vsi potniki razun mene. Midva sva se borila z valovi, dokler naju voda ni vrgla na otok divjakov. Ujeli so naju, pa prizanesli so najinemu življenju, toda pridržali so naju kot sužnje, dokler naju ni rešil božji poslanec, neki misijonar, ki je o pravem času tje kaj došel in divjakom prižgal luč krščanske vere. Jaz in tvoj oče se nisva več ločila ter sva, ko sva vsak svoje delo opravila v Indiji in to slučajno oba v istem mestu, odpotovala skupaj v Evropo. Sem sva pred kratkim srečno zdrava dospela, le tvoj oče preleva vroče solze za svojo ženo in hčerko. Išče vaju na vseh straneh, in ravno zjutraj sva došla v to mesto, ako bi vaju mogla kje zaslediti. Sedaj pa le hitro teci k svoji materi, da ji prineseš krepčilo, jaz grem med tem k tvojemu očetu, da mu prinesem radostno naznanilo». Zlatica mu naznani svoje revno stanovanje in šla sta vsak na svoj kraj.

Kakor da je imela lastavičine peruti, je hitela Zlatica k svoji mami, katera prestrašeno pogleda sicer toli mirno hčerko, ko vidi, kako je padla v sobo, kakor da je vsa iz sebe. In Zlatica vse pove ljubi mami.

22. julija 1868, št. 111 držav. zak. najmanj 4000 gld. pokojnine. Kdo pa povrne škodo, ki jo trpi ljudstvo še s tem, da se je vsled starih liberalnih zakonov zopet jedno leto neusmiljeno molzlo? In to dela vlada z najhladnejšo krvjo vpricho skrajne revščine kmečkega ljudstva in vkljub temu, da so obupni klici po najpotrebnejšem vsakdanjem kruhu od dne do dne glasnejši! Kaj naj k temu počemo? Marsikdo naravnost trdi: Kaj tacega je pač le mogoče, kjer ni pravičnosti, kjer ni krščanstva.

Za naše vinogradnike.

(Govor poslanca J. Žičkarja v deželnem zboru dne 18. februarja 1898.)

»Visoka zbornica! Z ozirom na poročilo deželnega odbora stran 54. in 55. o njegovem delovanju si usojam najprej svoje začudenje izraziti nad tem, da se na prošnje 463 vinogradnikov za brezobrestna posojila iz brežiškega okraja v letu 1897. ni oziralo in so se prošnje vseh prošnikov odbile. Čudim se dalje opazki na strani 55. poročila deželnega odbora, da se je prošnikom iz okrajev Sevnica in Kozje posojevalo na oral le po 150 gl., med tem ko so prošniki iz drugih krajev prejimali kot brezobrestno posojilo po 250 gl. na oral. Ker ne najdem ne v poročilu deželnega odbora o njegovem delovanju, ne v poročilu vinorejskega odseka nikakega pojasnila, zakaj se je s prošniki iz teh imenovanih okrajev drugače ravnalo pri oddajanju brezobrestnih posojil, kakor s prošniki iz drugih okrajev dežele, prosim, da se mi stvar tukaj v visoki zbornici pojasni.

V obče moram reči, da dobivajo štajarski vinogradniki mnogo težje brezobrestna posojila za popravo svojih vinogradov, kakor vinogradniki po drugih deželah. Na Spodnjem Avstrijskem je predlagal leta 1897. znani poslanec Richter, naj dežela 150.000 gold. odloči v brezobrestno posojilo. Z ozirom na to, da je država za leto 1897. le 80.000 gl. obljubila v ta namen, se je sicer Richterjev predlog odklonil; vendar se je sklenilo, naj Spodnja Avstrija za brezobrestna posojila da znesek s 100.000 gld., ker je gotovo pričakovati, da bo tudi država dala enak znesek. Leta 1897. je bilo torej na Nižjem Avstrijskem 200.000 gl. odločenih za brezobrestna posojila.

Majhna in ubožna kranjska dežela je 1896. leta 285 vinogradnikom razdelila za brezobrestna posojila znesek 45.424 gld. in 1897. leta 337 vinogradnikom 55.550 gld. Polovico te svote je plačala dežela, polovico država. Razun tega je prejelo 1896. leta 59 ubogih vinogradnikov na Kranjskem 557 gld.

mati pa je pozabivši na glad in bolezen, poslušala in poslušala to čudežno pripovedovanje svoje ljubljenske . . . Oh, saj je to donelo, kakor da je v prazni puščavi zapela rajska ptičica svojo čarobno pesmico, kakor da se je po smrtnem strahu oglasilo novo življenje, prelepo zadonel zvon, zvon vstajenja našega!

In minilo je morda pol ure, ko se naglo odpró pokvarjena vrata revnega stanovanja in vstopi človek. Žar južnega solca mu je spremenil lice, triletna sužnost mu je na njem zapustila globoke sledove, trpljenje in bol sta mu pobelila lase in brado, ali njegovo ljubeznivo oko je bilo nespremenjeno. »Pavel, oče!« zadoni na enkrat v ubogi izbici, katera je postala v tem času za tri izkušana srca zemeljski raj, luč sreče in blaženosti.

Ko so se zavedli od prvih toli srečnih občutkov, pokaže oče podobo sv. Jožefa in reče: »Glejte jo, vzela sem s seboj to podobo, katero mi je povrnil moj prijatelj, ker je ta podoba bila ono čudežno sredstvo milosti božje, po katerem sem vaju, predragi moji, našel. In sedaj je naša prva in najsvetejša dolžnost, da se zahvalimo velikemu zaščitniku in dobrotniku našemu, sv. Jožefu!« In oče ter hčerka poklekne, tudi bolnica v postelji se vzravna in angelji božji so nesli k prestolu

podpore in 1897. leta 57 lastnikov vinogradov 600 gld. podpore. Polovico teh svot je darovala država. Na Štajarskem se najbrž še na to ne misli, da bi čisto ubogi vinogradniki mogli dobiti enako podporo.

Da bi se leta 1898. na Kranjskem mogle prav znatne svote kot brezobrestna posojila dajati, je letos deželni zbor kranjski sklenil, da si vzame kranjska dežela na posodo znesek 10.000 gld. Obresti tega izposojila ima plačevati tamošnji deželni kulturni fond. Ker je kranjski deželni zbor vlado prosil, naj mu za leto 1899. v ta namen podeli 50.000 gld., ker bi tudi dežela dala enak znesek, je iz tega razvidno, da se bo leta 1899. na Kranjskem znesek s 100.000 gld. razdelil v brezobrestna posojila.

Visoka zbornica! V celo enakih razmerah, v katerih se nahajajo vinogradniki na Kranjskem, so tudi v obilnem številu vinogradniki na Štajarskem. Sami so prerevni, nekateri čisto izsesani, in tako si sami ne morejo pomagati. Izdatnejšo pomoč morajo dobiti od kod drugod!

Koliko stori v tem obziru — saj je to vsem gospodom znano, Francoska, da se vinogradnikom pomore in koliko žrtvuje v ta namen tudi sosedna Ogerska! Naša državna polovica stori v tem obziru vse premalo. Razun tega imamo 2 državni postavi in sicer ono od 3. oktobra 1891, št. drž. zak. 150 in državno postavo od 28. marcija 1892 št. 61, kateri se morata spremeniti. Med tem, ko potrebujejo vinogradniki nujne podpore že takrat, ko se je trtna uš v vinogradu zasledila, imajo vsled prve izmed imenovanih postav pravico do podpore še potem, ko je vinograd pokončan in lastnik vinograda čisto ubožan. Ta določba se mora izpremeniti tako, da, kakor hitro se je v vinogradu našla trtna uš, ima vinogradnik tudi že pravico, zahtevati podporo. Posebno pa se mora postaviti iz leta 1892. spremeniti. Do zdaj sme država dati za brezobrestna posojila le toliko, kolikor da dežela. Država naj bi delila svoje podpore neodvisno od dežele. Dežele ne morejo — to vsakdo razumeva — toliko dajati, kakor država; vsaj ima država obilnejše dohodke. Radi tega se je predlagalo v zadnjem zasedanju državnega zbora, naj se te postave spremenijo; toda ti predlogi se niso mogli obravnavati zavoljo znanih dogodkov v državnem zboru. Zavoljo tega si dovoljujem, sledeče predlagati: »V ta namen, da se morejo deliti brezobrestna posojila vinogradnikom, naj se odloči deželni znesek s 50.000 gld. in se ima prositi visoka vlada, da enak znesek podeli iz državnih sredstev«.

Na dalje: »Visoka vlada se prosi, da

milosti gorečo zahvalno molitev treh presrečnih src. — —

V bogati, veliki hiši kapitana Pavla je dičila najlepšo sobo krasna podoba sv. Jožefa, katero je izdelal eden izmed najbolj izurjenih umetnikov. Vsak dan je tu molila rodbina litanije sv. Jožefa in vsako sredo je gorela prod podoba objubljena luč v srebrni dragoceni svetilki. In bilo je sreče in božjega blagoslova v hiši, Zlatica pa je obiskovala reveže in bolnike, obdarjevala jih z usmiljeno roko in navajala jih k češčenju velikega zagovornika ljudij, sv. Jožefa.

Poslovenil Ciriljev.

Smešnice.

O pustu, ko je bilo mnogo parov oklicanih, sta dva pijančka o zakonu tako modrovala: Bahukač: »Ali ti Pohorec znaš, kaj je zakon?« — Pohorec: »Da tenko po katekizmu ne prašaj. Pa drugače ti zamorem povedati. — Zakon je z medom namazan križ in kadar se med obliže, ostane samo križ!« Peter.

Oče: »Joško! Ali te ni sram, da si se v eni in isti reči že zdaj dvakrat lagal?« — Joško: »Ne zamerite, dragi oče, ali niste vi sami rekli, da tistemu se ne sme verjeti, ki se enkrat zlaže.«

ukrene potrebno, da se imenovani dve postavi od 3. oktobra 1891 in 28. marcija 1892 spreminita v tem smislu, da dobivajo vinogradniki takoj brezobrestna posojila, kakor hitro se v njihovih vinogradih zasledi trtna uš in ne šele potem, ko je vinograd že popolnoma uničen in da država deli brezobrestna posojila vinogradnikom brez ozira na visočino doneskov, katere deli dežela«.

Da ta predlog utemeljim, si usojam na drobno primerjati prispevke, katere deli Štajarska vinogradnikom v primeri s prispevki sosednih dežel. Te številke so jako zanimive, in si usojam jih naznaniti visoki zbornici. Na Štajarskem se je leta 1897. od dežele in države skupaj razdelilo na brezobrestnih posojilih 40.000 gld. Vinogradov je v naši deželi 34.000 hektarov, 12.000 hektarov je že okuženih. Po tem takim odpade na eden hektar brezobrestnega posojila, da se okuženi vinogradi prenovijo: 3 gld. 30 kr. — Na Spod. Avstrijskem sta leta 1897. država in dežela skupaj razdelili 189.000 gld. Vseh vinogradov je na Spodnjem Avstrijskem 39.000 hektarov — okuženih 17.000 hektarov. Poprek se je tam na 1 hektar vinograda dalo 11 gld. brezobrestnega posojila; — pri nas le 3 gl. 30 kr. Zdajšnji deželni zbor kranjski je v ta namen dovolil 33.000 gld. Vinogradov imajo na Kranjskem 11.000 hektarov — okuženih je 8000 hektarov, na jeden hektar pride brezobrestnega posojila 8 gld. 50 kr. — pri nas le 3 gl. 30 kr.

Nikar se torej ne čudite mojemu predlogu, da se vsaj 50.000 gld. dovoli v ta namen.

Kakor sem že rekel, ima deželni zbor samo iz brežiškega okraja iz 1897. leta 463 nerešenih prošenj za brezobrestna posojila, katera naj se vendarle ugodno rešijo in na stotine prošenj bo skoraj gotovo sledilo še leta 1898.

Ko bi se samo tem 463 prošnikom iz brežiškega okraja ugodilo in le tem dala brezobrestna posojila, bi se samo za te potrebovala svota za 115.750 gld. Nasvet, da se določi 50.000 gld. deželnih sredstev v ta namen, je torej prej prenizek, kakor previsok.

Prosim torej, da se sprejmejo ti-le predlogi:

I.) Visoka vlada se pozivlje, naj se postavita z dne 3. oktobra 1891 št. 150 v tem smislu spremeni, da je vinogradnik takoj opravičen, zahtevati brezobrestno posojilo, kakor hitro se je zasledila trtna uš v njegovem vinogradu;

II.) Visoka vlada se pozivlje, da potrebno ukrene, naj se postavita z dne 28. marcija l. 1892 št. 61 v tem smislu spremeni, da država, neodvisno od dežele vinogradnikom podeli brezobrestna posojila za prenovitev vinogradov, ki so okuženi od trtne uši;

III.) Kot brezobrestna posojila naj odloči deželni zbor za 1898. leto 50.000 gld. —

Deželni glavar je vprašal zbornico, ali podpira te tri predloge ter izjavil, da se ne podpirajo. Deželni odbornik Franc prof Attems je nato odgovoril, da se leta 1897. prošnikom iz brežiškega okraja zato ni ustreglo, ker se je zadnja 4 leta v ta okraj največ brezobrestnih posojil podelilo. Tako je brežiški okraj največ dobil od tistih 100.000 gld., katere je ob svojem času štajarska hranilnica v ta namen podarila. Brežiški okraj je prejšnja leta sam več prejel, kakor vsi drugi okraji skupaj. Prihodnja leta se bo že deželni prispevek zopet zvikšal in pridejo zopet vinorejci iz brežiškega okraja na vrsto. — Poročevalec vinorejskega odseka, prof Stürgkh, se je tudi ustavljal predlogom poslanca Žičkarja. Torej obadva grofa: Attems in Stürgkh sta nasprotovala in cela zbornica — izvzemši slovenske poslance — je glasovala proti temu, da se pomaga zdatnejše našim vinogradnikom, ki se nahajajo v silno žalostnem stanju. Na brezobrestnih posojilih se bo torej leta 1898. razdelilo od dežele 30.000 gld. in od države 30.000 gld., skupaj torej samo le 60.000 gld.